

Nr 262.

Av herr **Johansson, Johan Bernhard**, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående ny definitiv löneroglering för landshövdingarna och befattningshavare vid länsstyrelserna m. m.

Kungl. Maj:ts i proposition nr 183 framlagda förslag till ny definitiv löneroglering för landshövdingarna och befattningshavarna vid länsstyrelserna synes vara av beskaffenhet att böra i huvudsak godtagas. På vissa punkter torde emellertid jämkningar i propositionen böra vidtagas.

Vad till en början angår avlöningarna till landshövdingarna hava desamma tack vare de föreslagna representationsbidragen uppbringats till belopp, innebärande en verklig förbättring av de nuvarande avlöningsförmånerna. Förbättringen är emellertid icke av fullt den storlek, som framgår allenast av den i propositionen sid. 22 intagna jämförelsetabellen. I denna har nämligen ej medtagits dyrtidstillägg, vilket ju kommer att undergå en väsentlig sänkning vid övergång på den nya lönerogleringen. Ej heller har hänsyn tagits till att enligt det i propositionen nr 153 framlagda förslaget till civil tjänstepensionslag landshövdingarna skola erlägga pensionsavgift med 600 kronor för år, medan de för närvarande äro fria från erläggandet av dylik avgift. Visserligen skulle pensionen höjas med 1,500 kronor för år, men mot denna höjning svarar endast en mindre del av pensionsavgiften. Att märka är ock att enligt lagförslaget bestämmelser i fråga om tjänstår flera av de nuvarande landshövdingarna ej komma i åtnjutande av full pension.

Ställer man emot varandra avlöningsförmånerna före och efter lönerogleringen för ett län med residensstad tillhörande den mellersta dyrortsgruppen, D-ort, och med det normala representationsbidraget, 3,600 kronor för år, får man följande belopp, med dyrtidstillägg efter nuvarande grunder och indextal.

Före lönerogleringen.

Lön	Kr. 13,000
Tillfällig löneförbättring	> 4,000
Dyrtidstillägg	> 3,036
Summa kronor	20,036

Efter lönerogleringen.

Lön	Kr. 17,100
Representationsbidrag	3,600
Dyrtidstillägg	> 2,016

Summa kronor 22,716

Avgår pensionsavgift Kr. 600

Återstå kronor 22,116

Den sålunda framkomna nettoökningen i löneförmåner, eller 2,080 kronor för år, är emellertid för nuvarande innehavare av landshövdingeämbete förknippad med en betydande nackdel, nämligen förbudet mot att med ämbetet förena uppdrag såsom ordförande eller ledamot i styrelse för verk eller bolag, som är försett med Kungl. Maj:ts oktroj eller inregistrerat såsom aktiebolag, vilket förbud ifråga om bankaktiebolag och solidariskt bankbolag föreslagits skola vara ovillkorligt, utan möjlighet till dispens av Kungl. Maj:t.

För flertalet av de nuvarande landshövdingarna kommer särskilt sistnämnda förbud att innebära, att löneregleringen i verkligheten skulle medföra en inkomstminskning. Det torde fördenskull komma att ställa sig så, att flera landshövdingar skulle föredraga att kvarstanna å den nu gällande lönestaten. Härvid reser sig emellertid frågan, om landshövding, som ej övergår på den nya löneregleringen, fortfarande må uppbära tillfällig löneförbättring. Propositionen innehåller i detta avseende icke något särskilt uttalande. Ehuru väl i regel vid de senaste löneregleringarna den tillfälliga löneförbättringen fått bortfalla för befattningshavare, som ej velat övergå på den nya lönestaten, tala i nu förevarande fall särskilda skäl för ett motsatt förfarande.

Beträffande de tjänster, som hittills inordnats i det nya lönesystemet för allmänna civilförvaltningen, har redan i de före löneregleringen gällande avlöningsbestämmelserna plägat förefinnas förbud mot förening av befattningar och utövande av uppdrag vid sidan av statstjänsten. Så är däremot ej för närvarande fallet beträffande lönevillkoren för landshövdingetjänsterna. Dessas nuvarande innehavare torde också allmänt hava såsom förutsättning för mottagande av posterna ifråga räknat med utövande i viss utsträckning av redan innehavda eller i utsikt ställda icke-statliga, med arvode förenade uppdrag. Det kan med hänsyn härtill icke anses vara annat än en skyldig gård av rättvisa, att de landshövdingar, som icke anse sig kunna ingå på den nya staten, bibehållas vid rätten till tillfällig löneförbättring enligt hittills gällande bestämmelser. Det är att märka, att det för statsverket blir mindre kostsamt, om en landshövding kvarstår å gammal stat med uppbärande av tillfällig löneförbättring än om han övergår å ny stat.

Särskilt med hänsyn till de med löneregleringen förenade bestämmelserna rörande skyldighet för landshövding att avstå boställslägenhet m. m., torde det emellertid få anses ur statens synpunkt vara av intresse, att landshövdingarna i allmänhet övergå på den nya staten. För landshövdingar, som redan äro utnämnda, saknas den anledning till övergång, som ligger i den fördel, vilken enligt propositionen skulle bjudas nytillträdande landshövdingar genom att staten skulle ombesörja möblering av de mest krävande rummen inom länsresidensen. Det synes fördenskull vara skäligt, att landshövding, som från nu gällande stat övergår till den nya, bibehålles vid sin rätt att utan särskilt tillstånd utöva icke-statliga uppdrag. Härigenom skulle erhållas kompensation för hittills nedlagda möbleringskostnader, vilka kostnader måste förräntas och jämväl amorteras under tjänstetiden.

Beträffande landshövdingarna torde i övrigt endast vara påkallat att vidtaga någon sänkning av det för ernående av full pension erforderliga antalet tjänstår,

vilket i propositionen nr 153 upptagits till 25 år. Med den tendens att till landshövdingebefattning förvärva män från det praktiska livet, som gjort sig gällande under senare år, torde det ofta komma att inträffa, att landshövding vid inträdet i pensionsåldern icke uppnått det föreslagna antalet tjänstår. Jämkning i sagda antal torde därför böra göras, varom särskild motion väckes i anslutning till propositionen nr 153.

Vad beträffar tjänstemännen vid länsstyrelserna har den särställning, som utmärker landssekreterare och landskamrerare och som utförligt utvecklats av landsstatslönesakkunniga, ej tillräckligt beaktats i propositionen. Dessa avdelningschefer inom länsstyrelserna torde beträffande självständigheten i ställningen och ansvaret i arbetet snarare vara att jämställa med expeditionschefer än med byråchefer i centrala verk i allmänhet. Vidare bör uppmärksammas, att landsekreterare- och landskamreraretjänsterna äro slutposter inom den lokala förvaltningen, vadan möjligheten att förskaffa dugande personer för landsstatsbanan är i högsta grad beroende på avlöningen just å sagda tjänster. En placering av dessa befattningshavare inom de lägsta lönegraderna å löneplan A skulle därför varit befogad. Då emellertid ett yrkande i sådan riktning lär sakna utsikt att vinna bifall, torde man få söka i stället vinna någon förbättring i anslutning till den i propositionen föreslagna lönegradsplaceringen.

Landsstatslönesakkunniga föreslogo för sin del, att landssekreterare och landskamrerare skulle inordnas i en ny lönegrad å löneplan B, den 22:a, i vilken begynnelselönen skulle ligga två löneklasser högre än i den nuvarande 20:e (nya 30:e) lönegraden. Sedan årets riksdag antagit ny löneplan med sistnämnda lönegrad som den högsta, torde det få anses uteslutet att i förevarande avseende vinna ändring i Kungl. Maj:ts förslag. Emellertid låter det sig göra att nå ungefär samma löneställning, som de sakkunniga föreslagit, genom att höja den föreslagna särskilda avlöningsförstärkningen till landssekreterare och landskamrerare. Medan löneregleringskommittén föreslog belopp från 500 kronor till högst 4,000 kronor hava de sakkunniga stannat för lägst 1,500 kronor och högst 3,500 kronor. Då nu den högre lönegrad, som ingick i de sakkunnigas förslag, bortfaller, är det naturligt att vidtaga en höjning av avlöningsförstärkningen motsvarande ungefär två löneklasser eller med i avrundat tal 1,000 kronor. För Stockholms, Malmöhus samt Göteborgs och Bohus län skulle avlöningsförstärkningen då bli 4,500 kronor samt för övriga län utom Gotlands län 3,500 kronor. Beloppet för Gotlands län skulle bli 2,500 kronor. Även med avlöningsförstärkning till nu angivna belopp kan emellertid löneställningen för samtliga ifrågavarande befattningshavare icke anses vara tillfredsställande reglerad. En särskild svaghet ligger däri, att de mest arbetstyngda länen bli jämförelsevis knappt tillgodosedda, vilket torde komma att leda till svårighet att i dessa län kvarhålla dugande arbetskrafter.

Beträffande landssekreterare och landskamrerare synes vidare det personliga lönetillägget böra tillmätas mindre snävt än i propositionen är fallet. I detta avseende synes det av de sakkunniga föreslagna maximibeloppet 7,200 kronor vara att förorda. Något annat skäl för att sänka detta belopp till

5,400 kronor har ej anförts än att sistnämnda belopp tillämpats för vissa telegraf- och tulltjänstemän med sportelinkomster. Det lär emellertid ej kunna råda mera än en mening därom, att landssekreterare- och landskamreraretjänsterna stå på ett helt annat plan än berörda befattningar vid telegraf- och tullverken. Man bör fördenskull akta sig för att nu brådstörtat driva ned avdelningschefsbefattningarna vid länsstyrelserna från den med rätta goda sociala ställning de hittills innehaft. För att ej landskamrerarna skola bliva alltför missgynnade i förhållande till landssekreterarna i fråga om det personliga lönetillägget bör därjämte den tidsperiod, som lägges till grund för sportelberäkningen, något utsträckas, detta med hänsyn till den skarpa beskärning av uppbördsprovisionerna, som skedde år 1922. I sådant syfte synes beräkningen av sportlerna böra avse medeltalet för åren 1920—1924 i stället för 1922—1924.

Lönegradsplaceringen av länsassessorer samt länsnotarier och länsbokhållare ger väsentligen anledning till den erinran mot propositionen, att skillnaden mellan länsnotarier respektive länsbokhållare av 1:a klass och motsvarande befattningar av 2:a klass är alltför obetydlig, då lönegraderna ligga alldeles intill varandra. Enligt de sakkunnigas förslag skulle den högre klassens befattningar placeras i 15:e (nya 24:e) lönegraden. Det synes i varje fall skäligt att länsnotarier och länsbokhållare av 1:a klass placeras i den nya lönegrad, som inskjutits mellan nuvarande 14:e och 15:e lönegraderna, i den nya löneplanen betecknad såsom 23:e lönegraden. Härigenom komme avståndet mellan de båda kategorierna av befattningar att ökas till två löneklasser, vilket ur organisatorisk synpunkt skulle vara en fördel.

Slutligen torde landskanslisternas och landskontoristernas ställning böra något förbättras gentemot propositionens förslag. På denna punkt synes de sakkunnigas förslag vara att förorda. Enligt detta skulle en uppdelning av ifrågavarande befattningar ske, med den lägre kategorien i 8:e (nya 15:e) och den högre i 10:e (nya 17:e) lönegraden. Att en differentiering av göromålen redan äger rum, torde vara ofrånkomligt. Departementschefen har såsom skäl mot uppdelningen framhållit, att en uppdelning ej skulle medföra några otvivelaktiga fördelar för ifrågavarande befattningshavare, då sökande från andra områden ej sällan kunde antagas komma att erhålla företräde till den högre tjänstegraden. Även om sådana förhållanden kunna inträffa, torde det väl dock få anses, att för ifrågavarande befattningar av högre klass näppligen kunna förvärfvas bättre meriter än dem, som erhållits just genom tjänstgöring å befattning av den lägre klassen. Sagda skäl mot den föreslagna uppdelningen synes därför ej vara bärande. Beträffande fördelningen av de båda klasserna inom ifrågavarande befattningar torde de sakkunnigas förslag böra följas. Enligt detta skulle 57 landskanslister och landskontorister hänföras till den högre klassen samt 112 till den lägre klassen.

I fråga om befattningarna i övrigt vid länsstyrelserna synes ingen erinran vara att göra mot Kungl. Maj:ts förslag.

Under återopande av vad sålunda anförts hemställes,

att riksdagen vid lönereglering för landshövdingarna och länsstyrelsen på grundval av propositionen nr 183 må vidtaga följande ändringar i och tillägg till Kungl. Maj:ts förslag;

att länsnotarier och länsbokhållare av 1:a klass hänföras till lönegraden B 23;

att landskanslist- och landskontoristbefattningarna uppdelas i två klasser, varvid landskanslister och landskontorister av 1:a klass hänföras till lönegraden B 17 samt landskanslister och landskontorister av 2:a klass hänföras till lönegraden B 15;

att i det föreslagna antalet ordinarie befattningshavare vid länsstyrelserna göres den ändring att dels vid landskansli eller landskontor, där propositionen upptager 6 eller 5 landskanslist-, respektive landskontoristbefattningar, 2 av dessa befattningar uppföras såsom landskanslister respektive landskontorister av 1:a klass, dels vid landskansli eller landskontor, varest propositionen upptager 4, 3 eller 2 landskanslist- respektive landskontoristbefattningar, 1 av dessa befattningar uppföres såsom landskanslist respektive landskontorist av 1:a klass, dels ock övriga landskanslister och landskontorister uppföras såsom landskanslister respektive landskontorister av 2:a klass;

att 3 § avlöningsreglementet ävensom det i propositionen föreslagna stadgandet, att med landshövdingebefattning icke må förenas uppdrag såsom ordförande eller ledamot i styrelse för bankaktiebolag eller solidariskt bankbolag eller såsom funktionär i dylikt bolag, ej skall äga tillämpning på landshövding, som övergår från nu gällande lönestat till den nya lönestaten;

att avlöningsförstärkning till landssekreterare och landskamrerare skall utgå med följande belopp för år räknat:

i Stockholms, Malmöhus samt Göteborgs	
och Bohus län	4,500 kronor
i Gotlands län	2,500 »
i övriga län	3,500 » ;

att beträffande ordinarie landssekreterare och ordinarie landskamrerare, som övergå till den nya lönestaten, skall gälla, att den, vilkens sammanlagda avlöning, tillfällig löneförbättring däri inbegripen, i medeltal under åren 1920—1924 jämte under samma tid i medeltal uppburna sportler, överstiger vederbörandes avlöning, däri inberäknad avlöningsförstärkning, för budgetåret 1925—1926, skall tilldelas personligt lönetillägg, motsvarande berörda överskott, dock högst 7,200 kronor för år räknat, med iakttagande att det sålunda

bestämda lönetillägget skall successivt avskrivas på sätt Kungl. Maj:t föreslagit;

att landshövding, som ej övergår på den nya lönestaten, skall äga uppbära tillfällig löneförbättring till enahanda belopp och under enahanda villkor som för budgetåret 1924—1925, att utgå från förslagsanslaget till avlöningar till landshövdingar; samt

att staten för landshövdingar och befattningshavare vid länsstyrelserna ävensom motsvarande riksstatsanslag höjes med det belopp, som erfordras vid bifall till ovan framställda förslag.

Stockholm den 30 mars 1925.

J. B. Johansson.